

PÄÄKIRJOITUS

POLITOLOGIAN NYKYTILASTA

I

Pikaisesti tarkasteltuna saa sen vaikutelman, että politologinen tutkimus Suomessa on institutionalisoitunut voimakkaasti viimeisen puolentoista vuosikymmenen aikana. Valtiotieteellisen yhdistyksen vuosikirja muuttui v. 1959 neljä kertaa vuodessa ilmestyväksi Politiikka-lehdeksi ja sen sivumäärä vakiintui pikkuhiljaa nykyiseen laajuuteensa: noin 400 sivua vuodessa. Vuodesta 1968 lähtien on järjestetty erillisiä politiikan tutkimuksen päiviä kaikkiaan viisi kertaa: kahdesti Helsingissä ja kerran Turussa, Tampereella ja viimeksi Jyväskylässä. Seuraavat politiikan tutkimuksen päivät pidetään suunnitelmien mukaan Helsingissä tammikuussa 1974. Lisäksi politologeilla on joukko sangen laajamittaisiakin tutkimusprojekteja, joista mainittakoon eduskuntatutkimukseen, kunnallispolitiikkaan ja ulkopolitiikkaan keskittyvät projektit. Määrällistä kehitystä on siis selvästi tapahtunut ja sama yleistys koskee myös yliopistollisten virkojen lukumäärää (tällä hetkellä valtio-opilla on viitisentoista professuuria tai apulaisprofessuuria).

Myös tiettyä sisällöllistä kehitystä on tapahtunut. Politiikka-lehden sisältö ei ole enää samalla tavalla yksiulotteinen kuin kymmenkunta vuotta sitten. Keskustelunhalu politologioiden piirissä näyttää jossain määrin lisääntyneen, joskin se on edelleenkin sangen laimeata. Samalla tämä on kuitenkin myös merkinnyt sitä, että perinteinen, arvojen ja näkemysten samankaltaisuuteen perustunut yhteisö on politologian piirissä hajonnut uuden sukupolven alkaessa hivuttautua sisään alan virkoihin. Myös politiikan tutkimuksen päivien osalta on tapahtunut sisällöllistä kehitystä. Parilla ensimmäisillä päivillä keskusteltiin hyvin selvästi ammatillisista ja akateemisista kysymyksistä, mm. politologian opetuksesta sekä sen suhteista naapuritieteisiin.

Nämä myönteiset kehityssuunnat, joita siellä täällä on havaittavissa, eivät saa kuitenkaan hämärtää kokonaiskuvaa siltä osin, että huomattavan paljon on politiikan tutkimuksessa ja sen organisaatiossa edelleen vialla. Parisen vuotta sitten asetettiin Valtiotieteellisen yhdistyksen piiriin julkaisutoimikunta, jonka pääasiallisena tehtävänä oli pyrkiä poistamaan se huomattava kirjavuus, joka vallitsee laitosten julkaisupolitiikassa. Monistettuja tutkimusraportteja julkaistaan suunnittelemattomasti ja laajasti katsoen niiden jakelu on sangen epäsystemaattista, jopa satunnaista. Julkaisutoimikunta päätyi ehdottamaan näiden eri laitosten tutkimusraporttisarjojen keskittämistä yhdeksi valtakunnalliseksi julkaisusarjaksi, jossa edellämainittuja haittoja olisi voitu poistaa ja jonka avulla politologiselle tutkimustyölle olisi saatu valtakunnalli-

sesti enemmän ominaispainoa. Julkaisusarjojen yhdistäminen ei varmasti olisi tuottanut ylitsepääsemättömiä käytännön hankaluuksia ja sen eräänä etuna olisi ollut mukautuminen valtakunnallisessa tieteellisessä julkaisutoiminnassa ilmeneviin suunnitelmiin. Vuoden verran nämä suunnitelmat ja niiden toteuttaminen ovat kuitenkin maanneet: tahtoa ja halua niiden toteuttamiseen ei ole löytynyt. Vieläkään ei ole liian myöhäistä.

Rinnan politologian kotimaassa tapahtuvan institutionalisoitumisen kanssa on myös suomalaisen politologian kansainväliset yhteydet lisääntyneet. Tärkeimmät kontaktit ovat olleet IPSAan (= International Political Science Association) ja ECPR:ään (= European Consortium for Political Research), jonka julkaiseman lehden European Journal of Political Researchin toimituskunnassa on suomalainen politologi. Kummankin mainitun järjestön kokouksiin ja konferensseihin on osallistunut joukko nimekkäitä suomalaisia politologeja. Näiden lisäksi kannattaa mainita yhteispohjoismainen vuosikirja Scandinavian Political Studies. Näistä kontakteista on luonnollisesti hyötyä länsimaisen politologian oppien ja teorioiden juurruttamisessa suomalaiseen tutkimukseen. Huomiota kiinnittää kuitenkin yhteyksien erittäin kapea suuntautuminen viime kädessä sangen suppeaan länsimaisen politologian eliittiin. Institutionalisoituneita suhteita sosialistisiin maihin ei politologian alalla ole yksinkertaisesti olemassa ja maailmaa on toki lännen ja idän ulkopuolellakin. Mielenkiintoista on tarkastella ECPR:n roolia. Se tarjoaa kieltämättä tehokasta koulutus- ja konferenssitoimintaa, mutta toisaalta se on ankarasti länsieurooppalainen yritys, joka näyttää pyrkivän nostamaan länsieurooppalaista politologiaa parempaan asemaan vastapainoksi amerikkalaiselle politologialle aivan samoin kuin EEC on noussut taloudelliseksi kilpailijaksi Yhdysvaltojen kauppamahdille. Yhdysvaltojen ja EEC:n suhteet kiristyvät: käykö samoin länsieurooppalaiselle politologialle suhteessa amerikkalaiseen. Joka tapauksessa ECPR on politiikan tutkimuksen EEC.

En ole henkilökohtaisesti voinut välttyä siltä käsitykseltä, että Valtiotieteellinen yhdistys on tietynlaisessa kriisissä tai elää ainakin taitekohtaa, joka kuvastelee tietysti koko suomalaisen politologian tilaa. Jyväskylän politiikan tutkimuksen päivät tammikuussa 1973 olivat innottomat ja rutiininomaiset ja osanottajajoukko oli hyvin pieni. Aivan samaa voidaan sanoa Valtiotieteellisestä yhdistyksestä. Poliitikka-lehteä tosin julkaistaan, kerran vuodessa pidetään aneeminen vuosikokous, juhlaesitelmiseen, johon kokoontuvat johtokunnan jäsenet sekä muutama yhdistyksen jäsen. Johtokunta kokoontuu puolenkymmentä kertaa vuodessa käsittelemään juoksevat asiat ja tekemään hapuilevia yrityksiä jonkinlaisen linjan löytämiseksi yhdistykselle. Kaiken lisäksi yhdistyksen aktiivijäsenistö on sangen pieni. Toimintaa leimaa innottomuus ja tietynlainen virkamiesmentaliteetti, joka on tyytyväinen olemassaolevaan ja vallitsevaan sekä haluaa säilyä ennen kaikkea rauhassa kaikilta harmeilta. Suomalaisesta politologista on tullut keskimäärin ottaen leipä-

pappi. Kysymys on luonnollisesti osittain poliittinen, muttei suinkaan kokonaisuudessaan. Kysymys on pitkälle myös puhtaasta lamaantumisesta, uskon menettämisestä omaan asiaan. Tutkimus ei voi pitkään hengittää tällaisessa ilmapiirissä: tutkimus tarvitsee uudistushalua ja intoa sen muuttamiseksi todellisuudeksi.

II

Edellä todettiin, että suomalaisten politologien välille on syntynyt tiettyjen yhteisten intressien pohjalle muutamia tutkimusprojekteja. Näin on hyvä ja tätä kehityssuuntaa täytyy vahvistaa. Tosin tutkimuksen organisaatiossa on sekä projektitasolla että laitostasolla puutteita (vrt. pääkirjoitusta laitostason tutkimuspolitiikasta, *Politiikka* 1, 1973), mutta niitä voidaan toki pyrkiä korjaamaan. Ottaen huomioon sen tosiseikan, että Suomessa on syntynyt usein teemojen ja ongelmien ympärille tutkijajoukkoja, joiden välinen kommunikaatio on useimmissa tapauksissa olematonta, Valtiotieteellisen yhdistyksen johtokunta teki äskettäisessä kokouksessaan päätöksen pyrkiä organisoimaan tällaisten 'suosittujen' teemojen ympärille seminaareja, jossa kyseisen tutkimusteeman kimpussa työskentelevät tutkijat voivat tavata toisiaan, esittää omia tutkimustuloksiaan ja näkemyksiään, saada niihin kommentteja ja kritiikkiä sekä arvioida vastavuoroisesti toisten saavutuksia. Kuten totesin, seminaarit pyritään organisoimaan tietyn kokoavan teeman ympärille siten, että ne järjestelyiltään olisivat mahdollisimman vapaita, aina tarpeen mukaan toteutuvia. Tällaisia seminaareja ei voi kuitenkaan synnyttää pakolla, vaan niiden täytyy lähteä konkreettisesti tunnetusta tarpeesta ja halusta. Mikäli näitä ei esiinny on kyseisiä tutkimusseminaareja turha myöskään järjestää. Eräänä esimerkkinä voisi tässä suhteessa mainita Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitoksen järjestämän päivänmittaisen, neljä alustusta sisältäneen seminaarin transnationaalisista suhteista, joka käsitykseni mukaan onnistui hyvin. Laitos tulee jatkamaan tämän tyyppistä seminaaritoimintaansa rauhantutkijoiden piirissä.

Keskeisten tutkimusongelmien kartoittaminen ei ole suinkaan helppoa ja aina on olemassa vaara, että tärkeitä kysymyksiä jää ulkopuolelle ja vähemmän tärkeitä tulee mukaan. Sangen tentatiivisesti Valtiotieteellisen yhdistyksen johtokunta arvioi, että ainakin seuraavien teemojen käsittelylle saattaisi löytyä riittäviä edellytyksiä:

1. Koalitioteoriat ja niiden sovellutukset
2. Eduskuntatutkimus (sekä itse eduskuntaan että valintaprosessiin kohdistuva tutkimus)
3. Dominanssisuhteiden ja imperialismin tutkimus
4. Kunnallispolitiikan politologinen tutkimus
5. Ulkopoliitiikan tutkimus ja sovellutukset Suomen ulkopoliitiikkaan

Ylläoleva luettelo ei ole suinkaan täydellinen, vaan niiden lisäksi voidaan vallon hyvin pyrkiä kehittämään monia muita teemoja.

Tällaisen seminaarisuunnitelman takana on moniakkin perusteita. Ensiksikin tällä tavoin pyritään vilkastuttamaan politologista keskustelua paitsi tiettyyn ongelmaan keskittyneiden tutkijoiden välillä myös siten, että myös tiettyyn teemaan 'vähemmän' perehtyneet tutkijat voivat osallistua näihin seminaareihin ja tällä tavalla väljentää suomalaisen politologian kieltämättä ahdasta ilmapiiriä. Toisaalta ei voida pitää millään tavoin välttämättömänä sitä, että mahdollisesti järjestettäviin seminaareihin osallistuu pelkästään tutkijoita, vaan monissa tapauksissa (esim. kunnallis- ja ulkopoliittikka) alan käytännön harjoittajilla saattaa olla hyvinkin arvokas panos tuotavanaan keskusteluun. Tämä tosin edellyttää sitä, että tutkijat pystyvät jossain määrin luopumaan omasta jargonistaan ja keskustelemaan muustakin kuin teorianmuodostuksesta. Pääperiaatteina seminaarien organisoinnissa täytyy olla joustavuus ja tarkoituksenmukaisuus sekä tavoitteena suomalaisen politologian saattaminen moniulotteisen debatin sekä enemmän virikkeitä ja uudistusmieltä sisältävän tutkimuksen kautta yhteiskunnallisesti uudelle, relevantimmalle tasolle.

Tällaisessa suunnitelmassa esiintyy luonnollisesti monenlaisia ongelmia, mutta uskoisin niiden olevan enimmäkseen käytännöllistä laatua (seminaarien rahoitus, kokoonkutsujien rekrytoiminen, jne.), mutta niistä saatava hyöty korvannee moninkertaisesti käytännön esteiden voittamiseksi nähdyn vaivan. Eräänä aivan konkreettisena hyötynä voisi näistä seminaareista olettaa olevan sen, että artikkeleiden tarjonta, jossa on ollut toivomista sekä määrän että laadun suhteen, Poliittikka-lehdelle lisääntyy. Yleisemmällä tasolla voitaisiin organisatorisesti pyrkiä siihen, että sellaisilla tutkimusaloilla, joiden tiimoilta löytyy riittävästi kiinnostusta, voitaisiin pyrkiä pitkällä tähtäyksellä enemmän tai vähemmän pysyvien tutkimuskomissioiden perustamiseen (nämä tutkimuskomissiot eivät olisi suinkaan mitään taloudellisia yrityksiä, vaan voisivat toimia hyvinkin pienellä budjetilla). Samanaikaisesti tällaisten komissioiden toiminnan kanssa pitäisi pyrkiä politologisen tutkimuspolitiikan ja tutkimusohjelmien hahmottamiseen. Tutkimuspoliittisten ohjelmien laatiminen ja tätä kautta tapahtuva periaatteiden viitoittaminen on tietysti tarpeellista, mutta pelkään hieman sitä, että ilman riittäviä ohjaus- ja toimeenpanomekanismeja ja ilman riittävää tutkimuksellista infrastruktuuria, niiden merkitys jää liian vaatimattomaksi.

Raimo Väyrynen